

Українська мова

Урок № 31.

Тема: Прикметник. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників.

Мета: повторити відомості про прикметник, розглянути поняття про ступені порівняння якісних прикметників, їх творення з точки зору стилістики; формувати вміння розпізнавати ступені порівняння прикметників, правильно вживати їх у мовленні, вдосконалювати культуру усного й писемного мовлення; виховувати загальнолюдські цінності.

ХІД УРОКУ:

I. Організаційний момент

II. Оголошення теми і мети уроку

Інтерактивна гра «Передбачення»

I	II	III
білий	біліший	найбіліший
гарний	кращий	якнайкращий
уважний	більш уважний	найменш уважний

На початку уроку я пропоную вам інтерактивну гру «Передбачення». Прочитайте слова, записані на дошці в три колонки. Обговоріть в парах, чим ці слова відрізняються, і спробуйте передбачити тему уроку

III. Мотивація навчальної діяльності учнів

Тема «Прикметник» не є для вас новою. В попередніх класах ви вже вивчили граматичні ознаки та синтаксичну роль цієї частини мови.

Сьогодні ми з вами повинні навчитися правильно використовувати ступені порівняння прикметників відповідно до ситуації мовлення з точки зору стилістики. Адже неправильно вжиті форми ступенів порівняння прикметників становлять велику групу граматичних помилок як в усному, так і в писемному мовленні.

IV. Актуалізація опорних знань

Перш ніж перейти до теми нашого уроку, давайте з вами пригадаємо, що нам відомо про прикметник.

1. Пропоную вам для повторення ознайомитися з таблицями-схемами

V. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Давайте з вами розглянемо таблицю і пригадаємо, які існують ступені порівняння

Ступені порівняння прикметників		
Звичайні	Вищий ступінь	Найвищий ступінь

й ступінь	Проста форма	Складена форма	Проста форма	Складена форма	Складена форма
Нульовий	Основа прикметника звичайного ступеня + суфікси – іш-, -ш-	Прикметник звичайного ступеня + слова більш, менш	Основа простої форми прикметника а вищого ступеня + префікс най	Проста форма найвищого ступеня + префікси як, що	Прикметник звичайного ступеня + слова найбільш, найменш
веселий	Весел+іш-ий	Більш веселий	найвеселіший	якнайвеселіший	Найбільш веселий

2. Бесіда з учнями

- Пригадайте, будь ласка, чи всі прикметники утворюють ступені порівняння так, як показано в таблиці?

Прикметники хороший, гарний, поганий, великий, малий утворюють ступені порівняння від інших основ

Запишіть в зошити:

Хороший – кращий

гарний – кращий

поганий – гірший

великий – більший

малий – менший

- Чи всі якісні прикметники мають ступені порівняння?

Зверніть увагу:

Не мають ступенів порівняння якісні прикметники, які називають:

- а) абсолютні ознаки (мертвий, босий, лисий);
- б) масті коней (вороний, чалий, гнідий);
- в) кольори, утворені від назв предметів (бузковий – від бузок, бордовий – від бордо (вино));
- г) складні назви кольорів і смаків (світло-зелений, гірко-солоний);
- д) прикметники, які виражають міру ознаки певними префіксами і суфіксами (премудрий, холоднуватий)

3. Робота з текстом – опорою

Берегиня роду і народу

Рухається історія, змінюються часи, удосконалюється життєдіяльність людини на землі, сягає фантастичних вершин наука й техніка, але неминущою цінністю, незмінною духовною, моральною величиною залишається в людському суспільстві Мати. Адже в основі загальнолюдської моралі – любов до Матері й шаноба до Материнства, які об'єднують людей незалежно від будь-

яких відмінностей між ними. У цьому відношенні Мати і Материнство схожі на Сонце, яке несе життєдайне тепло всьому людству.

Кожної миті на земній кулі народжуються діти. І перше, що бачать вони, відкривши оченята, - материнські очі, лагідні, сяйливі, радісні.

Чи є в мові ніжніше, доступніше для немовляти, милозвучніше у своїй величі і простоті слово, аніж «Мама» - слово, з яким ми приходимо у цей світ? У кожного є або була найближча і найдорожча людина – Мати. У кожного на денці душі лежить, як найкоштовніший скарб, спогад про материнську ласку й доброту. У найскладніші, найдраматичніші хвилини життя цей спогад гріє, підтримує, додає сил, надихає. І хоч куди б доля нас не закинула, у пам'яті жевріє материнська домівка, материнський поріг, материнське вікно, материнські руки, материнська душа.

Завдання: виписати із тексту прикметники за ступенями порівняння в дві колонки (їх 22)

Виконайте словотвірний розбір: життєдіяльність, життєдайне

Морфологічна розминка: Визначити частини мови: кожної, материнство, відмінностей.

Зверніть увагу на фонетичні зміни, які можуть відбуватися при утворенні ступенів порівняння прикметників

Запишіть в зошити:

зьк, жк, г + ш = жч

близький – ближчий

тяжкий – тяжчий

дорогий – дорожчий

с, ст + ш = шч

високий – вищий

товстий – товщий

Поставте виділені прикметники в найвищому ступені порівняння (доберіть різні варіанти). Як називаються такі пари слів?

- 1) низька - висока
- 2) маленька - велика
- 3) холодний – теплий

Лексична хвилинка. Поясніть значення виразу: На денці душі

Відредагуйте речення

- 1) На найвеликішій частині місцевості збудовано сучасну школу.
- 2) Район села Олександрівки вважається самим багатим на ставки та озера.
- 3) Із настанням зими на лід виходять найзавзяті рибалки.
- 4) Сільська бібліотека – найбільш більше книжкове зібрання в районі.

Завдання-конструювання

Створити твір – опис мами, використавши прикметники вищого і найвищого ступенів

Гра «Хто більше»

А тепер давайте з вами спробуємо визначити найкращого знавця української усної народної творчості. За 2 хвилини пригадайте і запишіть якнайбільше прислів'їв і приказок, до складу яких входять прикметники вищого або найвищого ступенів порівняння (запишіть у зошити)

VI. Закріплення матеріалу

Давайте з вами тепер повторимо те, що вивчили сьогодні на уроці

1. Бесіда з учнями:

- Які ступені порівняння прикметників ви знаєте?
- Які форми вони мають?
- Як утворюються?
- Навести приклади

VII. Підведення підсумків уроку.

VIII. Домашнє завдання.

Утворити всі можливі форми ступенів порівняння від прикметників здоровий, теплий, рідний, чорний, чудовий, гарячий, улюблений.

Перевірте себе, виконавши завдання

1. У якому рядку допущено помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників?

- А) більш влучний, вужчий, менш приємний, тепліший, менш вдалий
- Б) менш старанний, переконливіший, нижчий, важчий, більш здібний
- В) більш відомий, веселіший, здоровіший, більш переконливий, дотепніший
- Г) більш ефективний, більш вимогливіший, дорожчий, мудріший, менш впертий

2. У якому рядку всі прикметники вжито у формі ступенів порівняння?

- А) Ліпший, якнайглибший, найменш вдалий, більш прогресивний, яскравіший від усіх
- Б) менший, найвищий, щонайважчий, кращий від усіх, м'якенький
- В) новенький, білуватий, мовчазніший, більш детальний, щонайсолодший
- Г) багатший, задовгий, дуже повільний, помітніший, кисліший за усе

3. З'ясуйте, в якому рядку наведено тільки ті прикметники, від яких неможливо утворити ступенів порівняння

- А) лагідний, стійкий, грандіозний, величний, мовчазний
- Б) босий, оранжевий, злющий, премудрий, порожній
- В) мертвий, голий, вороний, замалий, бордовий
- Г) чалий, надпотужний, малуватий, відважний, бережливий

4. Вкажіть, у якому рядку в усіх прикметниках при утворенні вищого ступеня порівняння відбуваються зміни приголосних

- А) легкий, боязкий, слизький, ковзкий, різний
- Б) дорогий, близький, низький, дужий, вузький
- В) довгий, сторожовий, в'язкий, кавказький, тугий
- Г) свіжий, довжелезний, порожній, важкий, дорожній

5. У якому рядку розміщено тільки ті прикметники, ступені порівняння яких творяться від інших основ?

- А) прозорий, страшний, скромний, рішучий, вдалий
- Б) свіжий, молодий, дешевий, блідий, дерев'яний
- В) щирий, високий, гіркий, сміливий, радісний
- Г) великий, малий, поганий, гарний, добрий

6. Виберіть рядок, у якому в усіх прикметниках проста форма вищого ступеня порівняння твориться за допомогою суфікса –ш-:

- А) солодкий, швидкий, легкий, дешевий, рідкий
- Б) короткий, довгий, модний, широкий, мудрий
- В) чорний, солоний, гіркий, дотепний, багатий
- Г) злий, поганий, хитрий, підступний, кумедний

7. У якому рядку всі прикметники вжито у формі вищого ступеня порівняння?

- А) дотепніший, мудріший, довший, більш вимогливий, нездоланний
- Б) виваженіший, зрозуміліший, менш довірливіший, цікавіший
- В) довший, вищий, легший, ліпший, крикливіший
- Г) гірший, світло-синій, здоровіший, більш впевнений, кращий